

نیاز به دین با رویکردی بر آموزه‌های اهل بیت (ع)

محمد رضا کاشانی

اشاره

استاد محمد رضا کاشانی در سال 1334 در شهر تهران متولد شد. پس از سپری کردن دوران دبیرستان در رشته ریاضی، در سال 1356 دروس حوزه را با تلمذ نزد اساتید بنام حوزه تهران؛ چون آیت‌الله حق‌شناس و آیت‌الله مجتهدی آغاز نمود و در عین حال، از همان سال‌های نخست طلبگی به تدریس نیز اشتغال داشت. او پس از اتمام سطح، در سال 1361 رهسپار حوزه علمیه قم شد و ضمن تحصیل سطوح عالی، از تدریس دروس رسمی حوزه غافل نبود. مجالس درس استاد کاشانی در قم که عمدتاً در مدارس علمیه رسول اکرم (ص) رضویه (ع) و رسالت برقرار بود، به طور معمول، مملو از شاگردان بسیار می‌گردید و همین مسئله، باعث رونق درس و بحث در دروس او می‌شد. وی درس خارج را در قم و تهران، نزد آیات عظام؛ مرعشی نجفی و سیداحمد خوانساری سپری نمود و در چندین مدرسه علمیه حوزه تهران؛ از جمله: مجتهدی، بهشتی (سپسالار قدیم)، علم‌الهدی، جامعه امیرالمؤمنین (ع)، حضرت موسی بن جعفر (ع)، شیخ عبدالحسین، معیر و ایروانی تدریس نمود. او در میان شاخه‌های پر دامنه علوم اسلامی، بیش از هر چیز بر تفسیر قرآن و همچنین شرح نهج‌البلاغه و کتب روایی شیعه اهتمام دارد.

دین؛ یعنی برنامه و دین اسلام؛ یعنی برنامه الهی برای بشر که توسط انبیاء و کتب آسمانی به ما رسیده است. این برنامه الهی، انسان را به کمال می‌رساند و از خمودگی خارج می‌گرداند. از ناحیه دین، عزت دنیا و آخرت، نصیب انسان می‌گردد. البته نباید فراموش کرد که این مسئله تنها در صورت عمل به معارف دین تحقق می‌یابد. عمل به معارف دین، نیاز به فراگیری دارد؛ همانطور که امام محمد باقر (ع) فرمود است: «الکمال کلُّ الکمال ألتَّفَقَهُ فِي الدِّينِ وَ الصَّبْرَ عَلَى النَّائِبَةِ وَ التَّقْدِيرَ الْمَعِيشَةَ» (مجلسی، ج 172: 78)؛ تمام کمالات در سه چیز نهفته شده است: خیرگی در دین، صبر در برابر گرفتاری و مصیبت و اندازه‌گیری در معیشت (دخل و خرج).

خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ» (آل عمران: 85)؛ معنای آیه این است که چنانچه کسی غیر از اسلام، دینی را بجوید، هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و او در آخرت از زیانکاران است. حضرت علی (ع) نیز در خطبه 161 نهج‌البلاغه فرموده است: «فَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا تَتَحَقَّقُ شَقْوَتُهُ وَ تَنْفَصِمُ عُرْوَتُهُ»؛ یعنی: هر کس دینی جز اسلام بجوید، به به دختی گرفتار می‌شود و دستاویزش گسسته می‌گردد. همچنین در خطبه 198 از قول ایشان آمده است: «إِنَّ هَذَا الْإِسْلَامَ دِينُ اللَّهِ الَّذِي اصْطَفَاهُ لِنَفْسِهِ وَ اصْطَنَعَهُ عَلَى عَيْنِهِ وَ اصْفَاهُ خَيْرَ خَلْقِهِ وَ أَقَامَ دَعْوَتَهُ عَلَى مَحَبَّتِهِ أَذَلَّ الْأَدْيَانَ بِعِزَّتِهِ وَ وَضَعَ الْمَلَلَ بِرَفْعِهِ وَ أَهَانَ أَعْدَاءَهُ بِكِرَامَتِهِ»؛ حضرت می‌فرماید که این اسلام، دین خداست که برای خودش برگزیده و آن را زیر نظر خویش پرورید و بهترین خلق خود را مأمور ابلاغ آن گردانید. پایه‌های اسلام را بر محبت خویش استوار کرد و ادیان گذشته را با عزت آن، خوار نمود. با اعتلای آن، دیگر ملت‌ها و دین‌ها را بی‌مقدار کرد و با محترم داشتن آن، دشمنان را خوار و زبون گردانید.

اسلام، انسان را از خودمحوری و خودپسندی باز می‌دارد و او را خدامحور می‌نماید؛ به گونه‌ای که افعال و گفتارش جز در جهت رضایت خداوند نخواهد بود. از این طریق است که انسان به کمال رسیده و برای دیگران منشأ خیر می‌گردد. رسول اکرم (ص) در این مورد می‌فرماید: «وَالْمُسْلِمُ مِنَ سَلَمِ الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدِهِ وَ لِسَانِهِ» (پاینده: 36)؛ یعنی: مسلمان کسی است که دیگر مسلمانان از دست و زبانش در امام باشند.

دین از طریق اوامر و نواهی‌اش به انسان، مسئولیت‌پذیری و آرامش می‌بخشد. دین، آدمی را به یاد خدا می‌اندازد و با یاد او دل‌ها آرام می‌شود: «اللَّهُ أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ» (رعد: 28) دین با دستورها و ارشاداتش، بشر را در این دنیایی که سرشار از بلا، حيله و خدعه می‌باشد: «دَارًا بِالْبَلَاءِ مَحْفُوفَةً، وَ بِالْعَدْرِ مَعْرُوفَةً» (نهج‌البلاغه: خطبه 229)، آماده پذیرفتن هر گونه سختی و گرفتاری می‌نماید؛ بدان معنا که انسان به واسطه دینداری و نیز یاد خدا و مرگ، در برابر گرفتاری‌های دنیوی و تلخی‌های آن صبور می‌گردد تا این تلخی در نهایت به شیرینی و حلاوت آخرت بیانجامد؛ همانطور که پیامبر اکرم (ص) زمانی که دخترش، فاطمه زهرا (س) را در سختی دید، فرمود: «یا فاطمه اصابری علی مرارة الدنيا لحلاوة الآخرة غداً» (متقی هندی، ج 295: 6)؛ یعنی: ای فاطمه! بر تلخی دنیا صبر کن تا به شیرینی آخرت نائل گردی. پروردگار یکتا نیز در کتاب آسمانی خود، قرآن می‌فرماید: «وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» (بقره: 156)

کتابنامه

* قرآن کریم.

* نهج‌البلاغه.

1. پاینده، ابوالقاسم. (بی‌تا)، نهج‌الفصاحه، به کوشش علی شیروانی، قم: دار الفکر.
2. متقی هندی، علی بن حسام‌الدین. (1413 ق)، کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، بیروت: مؤسسة الرسالة.
3. مجلسی، محمدباقر. (1404 ق)، بحار الأنوار الجامعة لدرر الأخبار الأئمة الأطهار (ع)، بیروت: مؤسسة الوفاء.